

KHRI õppevahend

3. KHRI õiguslikud küljed

KHRI õppevahend

Moodul 1: sissejuhatus

Moodul 4: vajaduste hindamine

Moodul 2: KHRI strateegilised küljed

Moodul 5: ringhanked

Moodul 3: KHRI õiguslikud küljed

Moodul 6: turu kaasamine

Moodul 7: menetlemine (KHRI põhisektorid)

Mooduli 3 sisu

---

1. Asjakohased õigusaktid
2. ELi lepingu põhimõtted
3. 2014. aasta hankedirektiivid
4. Seos lepingu esemega
5. Menetluse valik
6. Pakkujate kõrvaldamine + valimine
7. Tehniline kirjeldus
8. Hankelepingu sõlmimise kriteeriumid
9. Tehnilise kirjelduse ja hankelepingu sõlmimise kriteeriumide ühendamine
10. Lepingu täitmise klauslid
11. Kokkuvõte ja lisasuunised

Asjakohased õigusaktid

- Euroopa Liidu toimimise leping
- ELi hankedirektiivid: 2014/23/EL, 2014/24/EL ja 2014/25/EL
- Läbivaatamist käsitlevad ELi direktiivid 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ, muudetud direktiividega 2007/66/EÜ ja 2014/23/EL
- ELi valdkondlikud õigusaktid, nt keskkonnahoidlike sõidukite direktiiv, energiatõhususe direktiiv
- Siseriiklikud rakendusaktid
- Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute pretsedendiõigus
- WTO riigihankeleping

ELi lepingu põhimõtted – võrdne kohtlemine

Võrdne kohtlemine

- Sisaldab kodakondsuse põhjal mittediskrimineerimise nõuet
- Kohaldatakse kõigile direktiivides käsitletud või teatavat piiriülest huvi pakkuvatele hangetele
- **EI** tähenda kõigi ühtemoodi kohtlemist, vaid objektiivsete kriteeriumide alusel kohtlemist

Võrdse kohtlemise määratlus

„Sarnaseid olukordi ei tule käsitleda erinevalt ja erinevaid olukordi ei tule käsitleda ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud.“

Liidetud kohtuasjad C-21/03 ja C-34/03, Fabricom

ELi lepingu põhimõtted

Läbipaistvus

- Loodud mittediskrimineerimise/võrdse kohtlemise põhimõtete järgimise tagamiseks.
- Teated lepingu sõlmimise võimaluse kohta tuleb avaldada nende väärtusele kohasel tasandil.
- Pakkumiskutse dokumendid ja kõik kohaldatavad kriteeriumid peavad olema arusaadavad pakkujale, kes on **„mõistlikult teadlik ja tavapäraselt hoolas“** (kohtuasi C-19/00, *SIAC*).
- Igast menetluse muudatusest tuleb teatada kõigile pakkujatele ja see võib tingida vajaduse tähtaegu pikendada.
- Pakkujatele tuleb teatada pakkumuse tagasilükkamise põhjused.

ELi lepingu põhimõtted

Proportsionaalsus

Hankekriteeriumid ja otsused

- i. peavad olema asjakohased nende eesmärkide täitmiseks ja
- ii. ei tohi minna kaugemale sellest, mis on vajalik taotletavate eesmärkide täitmiseks.

Proportsionaalsus on asjakohane, kui otsustatakse, mis KHRI kriteeriume tuleks kohaldada ja kuidas hinnata pakkujate esitatud tõendeid.

ELi lepingu põhimõtted

Vastastikune tunnustamine

- Teiste liikmesriikide kutsekvalifikatsiooni tõendeid, silte ja serte tuleb arvesse võtta.
- See on KHRI jaoks tähtis, sest kriteeriumidele vastavuse hindamisel tuleb arvestada **ekvivalentidega**.

Vastastikuse tunnustamise selgitus

„Vastastikuse tunnustamise põhimõte võimaldab tagada kaupade ja teenuste vaba liikumise nii, et liikmesriikide siseriiklikku õigust ei ole vaja ühtlustada.“

Kohtuasi C-120/78, Rewe-Zentral

2014. aasta hankedirektiivid

Nendes kehtestati KHRi jaoks tähtsaid uusi nõudeid:

- võimaldavad kindlaks määrata **tootmisprotsesse ja -meetodeid**;
- laiendavad **keskkonnajuhtimissüsteeme**;
- võimaldavad toetuda rohkem **ökomärgistele**;
- uued eeskirjad **olelusringi kulude arvestamiseks**;
- võimaldavad lükata tagasi pakkumusi, mis ei vasta **keskkonnavalastele ja sotsiaalsetele nõuetele**;
- võimaldavad lükata tagasi **alltöövõtjaid**, kes ei järgi keskkonnavalaseid ja sotsiaalseid nõudeid.

2014. aasta direktiivid

Kõrvaldamine + valik

- Nendes direktiivides määratakse kindlaks pakkujate kõrvaldamise ühised alused. Need on seotud varasemas tegevuses esinenud tõsiste rikkumiste või probleemidega, millest osa puudutab KHRI.
- Valikukriteeriumide abil saab ka kindlaks teha, mis ettevõtetel on asjakohane **tehniline suutlikkus ja kutsealane pädevus** lepingut täita (sh varasem kogemus).
- Kõrvaldamine ja valik peavad olema **proportsionaalsed** ja põhinema eelnevalt kindlaksmääratud kriteeriumidel.

2014. aasta direktiivid

Tehniline kirjeldus

- Tehnilises kirjelduses esitatakse **miinimumnõuded**, mida peavad kõik pakumused täitma, nt „kõik tooted peavad sisaldama vähemalt 65% ringlussevõetud materjali“.
- Pakumused, mis ei vasta tehnilisele kirjeldusele, tuleb tagasi lükata.
- Tehnilise kirjelduse saab koostada mitut moodi, sh **kasutusomaduste või funktsionaalsete** nõuetena (vt moodul 4).
- Tehniline kirjeldus võib olla seotud olelusringi mis tahes osaga (nt tootmismeetodid).

2014. aasta direktiivid

Hankelepingu sõlmimise kriteeriumid

- Direktiivide kohaselt tuleb kõik lepingud sõlmida „majanduslikult soodsaima pakkumuse“ alusel.
- See võimaldab avaliku sektori hankijal määrata kulude (sh olelusringi kulude) ja kvalitatiivsete kriteeriumide kombinatsiooni.
- Keskkonnaalaseid omadusi saab hinnata tingimusel, et need on **seotud lepingu esemega**.
- **Olelusringi kulude arvestamist** saab kasutada ülalpidamise tegelike kulude (sh keskkonnaalaste) arvutamiseks.

2014. aasta direktiivid

Lepingu täitmine

Lepingu täitmise klauslid võivad sisaldada KHRI elemente, näiteks määrata kindlaks

- kuidas kaupu pakitakse ja tarnitakse;
- jäätmete ja ringlussevõtu korralduse teenuse osutamise lepingus (nt koristus- ja toitlustusleping);
- pea- ja alltöövõtjate keskkonnakaitsealased vastutusalad ehitustööde hankelepingus.

Lepingu täitmise klauslid peavad olema **seotud lepingu esemega** ja ette teatatud.

Seos lepingu esemega

- Valikukriteeriumid, tehnilised kirjeldused, lepingu sõlmimise kriteeriumid ja lepingu klauslid peavad kõik olema **seotud lepingu esemega**.
- See on KHRI jaoks tähtis, sest see piirab võimalusi vaadelda pakkumuse esitanud ettevõtte üldiseid tegevusviise.

Lepingu esemega seose määratlus

„[kriteeriumeid, mis] on seotud ehitustööde, asjade või teenustega, mis tehakse, tarnitakse või osutatakse selle lepingu alusel nende olulusringi mis tahes aspektides ja etappides, sealhulgas teguritega, mis on seotud järgmisega:

a) nende ehitustööde, asjade või teenuste tootmise, osutamise või turustamise konkreetse protsessiga või

b) konkreetse protsessiga nende olulusringi muus etapis, isegi kui need tegurid ei ole nende oluliseks osaks.“
(Artikkel 67)

Lepingu eseme määratlemine

- Avaliku sektori hankijad saavad vabalt määratleda iga lepingu eseme ja teha seda viisil, mis hõlmab selgesõnaliselt keskkonnaalaseid eesmärke.
- See määratlus mõjutab rakendatavate KHRI kriteeriumide kohaldamisala.
- Valik teenuste või asjade hankelepingu vahel võib samuti tähtis olla.

Lepingu esemega seotud või mitteseotud kriteeriumide näited

- ✓ Vormirõivaste hankelepingus on nõue, et need oleksid valmistatud mahepuuvillast.
- ✓ Puhastusteenuste lepingus antakse lisapunkte ökomärgisega toodete kasutamisel.
- ✓ Nõue, et ettevõttes oleks kehtestatud tarneahela juhtimise meetmed seoses konkreetsete keskkonnaalaste küsimustega (nt kemikaalide ohutu käsitlemine).
- ✗ Vormirõivaste hankelepingu nõue, et tarnijad kasutaksid ainult mahepuuvilla **kõigis** oma toodetes.
- ✗ Puhastusteenuste lepingus antakse lisapunkte ettevõtetele, kes kasutavad ökomärgisega tooteid **kõigis** oma lepingutes.
- ✗ Nõue, et ettevõtte rakendaks „säästvat ostupoliitikat“ (seda täpsemalt määratlemata).

Menetluse valik

Direktiivide kohaselt saab kasutada viit menetlust.

Avatud hankemenetlus – iga ettevõtja võib esitada pakkumuse.

Piiratud hankemenetlus – objektiivsete kriteeriumide põhjal valitakse vähemalt viis pakkujat.

Konkurentsipõhine läbirääkimistega hankemenetlus – objektiivsete kriteeriumide põhjal valitakse vähemalt kolm pakkujat ja pakkumuste üle saab pidada läbirääkimisi.

Võistlev dialoog – valitakse vähemalt kolm osalejat, kes arendavad lahendusi hankija nõuete kirjelduse põhjal.

Innovatsioonipartnerlus – valitakse vähemalt kolm pakkujat, kes arendavad kaupu või teenuseid, mida ei ole turul veel olemas, kasutades etapiviisilise struktuuriga lepingut.

Menetluse mõju KHRile

- Menetluse valik on tähtis, sest see määrab kindlaks, kes saab võistelda teie lepingu eest ja kuidas teatavaid kriteeriume kohaldada.
- Kui lepingu juures on varasemad kogemused või muud tehnilise suutlikkuse tegurid eriti tähtsad, ei pruugi avatud hankemenetlus olla kõige sobivam.
- Pidage silmas, et KHR võib muuta pakkumiskutse keerukamaks, ja seepärast tuleb pakkujatele vastamiseks kindlasti **piisavalt aega jätta**.

Paindlike menetluste eelised

- **Konkurentsipõhine läbirääkimistega hankemenetlus, võistlev dialoog ja innovatsioonipartnerlus** on paindlikumad, kui avatud või piiratud menetlused.
- See paindlikkus võib olla KHRi korral kasulik, eriti kui turu puuduliku tundmise tõttu on raske üksikasjalikku tehnilist kirjeldust koostada.
- Teine võimalus selle probleemi ületamiseks on tegeleda **туру kaasamisega** (vt moodul 6).

Näidiskaasus – edaspidi arutlemiseks

Valla/linna haljasalade ja avalike väljakute korrashoid

Plaanite hankida terve valla või linna haljasalade ja avalike väljakute korrashoiu teenuse – see hõlmaks mh muru niitmist, lehtede koristust, lillepeenarde istutamist-kastmist, väljakute koristust, pinkide hooldust ja pisiremonti jms.

Kõrvaldamise alused

2014. aasta direktiivides nähakse pakkujate kõrvaldamiseks ette teatavad **kohustuslikud** ja **mittekohustuslikud** alused. KHRi korral on kõige asjakohasemad järgmised:

- kohaldatavate siseriiklike, ELi või rahvusvaheliste keskkonnaseaduste eiramine;
- raske eksimus ametialaste eeskirjade vastu, mis muudab aususe küsitavaks;
- tõsised või pidevad puudujäägid varasema lepingu täitmisel;
- ülalpool nimetatute kohta valeandmete esitamine või suutmatus esitada täiendavaid dokumente.

Pakkujate valimine

Valikujärgus saab arvesse võtta järgmisi kaalutlusi, mis on KHRI korral asjakohased:

- inim- ja tehnilised ressursid;
- kogemused ja viited;
- töötajate haridus ja kutsekvalifikatsioon;
- keskkonnajuhtimissüsteemid ja -kavad (nt EMAS, ISO 14001);
- tarneahela juhtimise ja jälgimise süsteemid;
- toodete näidised;
- vastavushindamise tõendid.

Keskkonnajuhtimissüsteemid

- Esitage struktureeritud ja kolmanda isiku sertifitseeritud viis keskkonnategevuse tulemuslikkuse juhtimiseks.
- EMAS ja EN/ISO 14 001 on Euroopas kõige levinumad süsteemid.
- Valikuetapis saab nõuda tõendeid keskkonnajuhtimismeetmete kohta, mida ettevõtja saab lepingut täites rakendada.
- Muid tõendeid (nt ettevõttesisene süsteem) tuleb kaaluda, kui ettevõtjal ei olnud juurdepääsu kolmanda isiku sertifitseerimisele või võimalust saada seda ettenähtud tähtaja jooksul temast mitteolenevatel põhjustel.

Näidisjuhtum – pakujate valik?

- Milliseid keskkonna-alaseid kriteeriumeid rakendaksite pakujatele, kellelt soovite haljasalade ja avalike väljakute-platside korrashoiuteenust?
- Kuidas võiksid nad nende kriteeriumite täitmist tõendada?

Tehniline kirjeldus

Direktiivide kohaselt saab valida järgmiste vahel.

Kasutusomaduste või funktsionaalsete nõuete põhjal

- Kirjeldage kaupade, teenuste või ehitustööde omadusi, sh keskkonnanäitajaid ning tootmisprotsesse või -meetodeid.

Tehniline kirjeldus standardite põhjal

- Viidake Euroopa, rahvusvahelistele või riiklikele standarditele või tehnilistele hinnangutele (sellisele viitele tuleb lisada märge „või samaväärne“).

VÕI kasutage nende kahe lähenemisviisi kombinatsiooni

Miinimumnõuded ja alternatiivid

- Tehniline kirjeldus näeb ette miinimumnõuded. See tähendab, et kui pakkumus ei vasta tehnilisele kirjeldusele, tuleb see kõrvaldada.
- Mõnel juhul võib hankija tahta rohkem paindlikkust pakkuda, tagades siiski, et ta saab nõuetele vastavaid pakkumusi.
- Alternatiivseid lahendusi saab kasutada selliste pakkumuste lubamiseks, mis ei vasta täielikult tehnilisele kirjeldusele, kas täielikult vastavate pakkumuste asemel või neile lisaks.

Märgiste kasutamine tehnilises kirjelduses

- Kolmanda isiku keskkonnamärgistele saab viidata tehnilistes kirjeldustes, lepingu sõlmimise kriteeriumides ja lepingu tingimustes.
- Märgised võimaldavad vähendada töökoormust, mis on seotud pakkumiskutsete keskkonnaalaste külgede määratlemise ja kontrollimisega.
- Otse märgisele viitamiseks peab see täitma teatavaid läbipaistvuse ja juurdepääsu nõudeid.

Nõuded pakkumiskutsetes märgiste kasutamisele

- i. Need käsitlevad ainult kriteeriume, mis on seotud lepingu esemega.
- ii. Need põhinevad objektiivselt kontrollitavatel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel.
- iii. Need kehtestatakse avatud ja läbipaistva menetlusega, milles saavad osaleda kõik asjaomased sidusrühmad, sh valitsusasutused, tarbijad, tööturu osapooled, tootjad, turustajad ja vabaühendused.
- iv. Need on juurdepääsetavad kõigile huvitatud osapooltele.
- v. Neid määrab kolmas isik, kelle üle ei ole märgist taotleval ettevõtjal otsustavat mõju.

Näited märgiste kriteeriumidest, mida saab/ei saa pakkumuskuutesse lisada

---

- ✓ Nõue, et tuleb katsetada toodete energia- või veetarbimist ja need peavad vastama tõhususe miinimumnormidele.
- ✓ Nõue, et ettevõtte peab esitama näidiseid või tehnilisi teabelehti toote kohta, millele märgist taotletakse.
- ✓ Nõuded, mis on avaldatud märgise andja veebilehel.

- ✗ Nõue, et tooteid tuleb katsetada ühes konkreetses asutuses/piirkonnas/riigis.
- ✗ Nõue, et ettevõtte esitaks näidiseid või teavet **kõigi** oma toodete või teenuste kohta.
- ✗ Nõuded, mida määrab märgist kasutav ettevõtte või mis ei ole saadaval teistele ettevõtetele.

Näidisjuhtum – tehniline kirjeldus?

- Millised oleksid olulisemad keskkonna-alased miinimumnõuded, mida tehnilisse kirjeldusse lisaksite?
- Kas ja millistele märgistele oleks võimalik tehnilises kirjelduses viidata?

Hankelepingu sõlmimise kriteeriumid

- Peavad määrama kindlaks võitnud pakkumuse nende hulgast, kes vastavad tehnilisele kirjeldusele
- Peavad ühendama kulude (sh olelusringi kulud) ja kvalitatiivsed kriteeriumid, et teha kindlaks majanduslikult soodsaim pakkumus
- Võivad hõlmata erinevaid keskkonnategureid

Hankelepingu sõlmimise kriteeriumid

- *peavad olema seotud lepingu esemega;*
- *ei tohiks anda avaliku sektori hankijale piiramatut valikuvabadust;*
- *peavad tagama tõhusa konkurentsi võimaluse;*
- *peavad olema selgelt nimetatud hanketeates ja pakkumiskutse dokumentides koos osakaaludega ja kõigi kohaldatavate alakriteeriumidega ja*
- *peavad olema kooskõlas aluslepingu põhimõtetega.*

Hankelepingu sõlmimise keskkonnaalaste kriteeriumide valimine

---

ELi KHRI kriteeriumide hulka kuulub mitmeid soovitatavaid hankelepingu sõlmimise kriteeriume iga toote/teenuse rühma kohta, näiteks järgmised.

Kontorihooned: „punkte antakse proportsionaalselt täiendava primaarenergia nõudlusega hoones, mida varustatakse kohaliku taastuva energiaallika või suure tõhususega alternatiivsete süsteemide energiaga või genereeritakse neis.“

Tekstiilid: „punkte antakse proportsionaalselt serditud IPM (integreeritud kahjuritõrje) või mahepuuvilla sisalduse iga 10%-lise paranemise eest minimaalse tehnilise kirjelduse suhtes.“

[ELi KHRI kriteeriumide veebisait](#)

Hankelepingu sõlmimise kriteeriumide osakaalud ja punktisüsteem

- Ei ole ette nähtud minimaalset ega maksimaalset punktiarvu, mille saab hankelepingu sõlmimise keskkonnaalaste kriteeriumide eest anda.
- Kohtuasjas C-448/01 *EVN Wienstrom* kiitis Euroopa Liidu Kohus põhimõtteliset heaks 45% osakaaluga taastuvenergiaga seotud hankelepingu sõlmimise kriteeriumi.
- Kaaluge erinevate osakaalude ja punktisüsteemide mõju hindamisele ja kas need innustavad pakkujaid keskkonnategurite osas konkureerima.

Olelusringi kulude arvestamine

- Olelusringi kulude arvestamine võimaldab võrrelda pakumuste tegelikke kulusid.
- See katab avaliku sektori hankija või teiste kasutajate kulud, nt omandamise, kasutamise, hoolduse ja kasutuselt kõrvaldamise kulud.
- Samuti keskkonnaalased kõrvalmõjud, kui nende rahalise väärtuse saab kindlaks teha ja seda kontrollida (nt kasvuhoonegaaside heide).

Nõuded olelusringi kulude arvestamisele

Hankedokumentidesse tuleb märkida rakendatav meetod ja pakkujalt nõutavad andmed. Meetod peab

- põhinema objektiivselt kontrollitavatel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel;
- olema juurdepääsetav kõigile huvitatud osapooltele;
- nõutavaid andmeid saavad mõistlike pingutustega esitada tavaliselt kohusetundlikud ettevõtjad, sh kolmandatest riikidest.

Kui ELi ühine metoodika on väljatöötatud, tuleb seda rakendada (praegu kohaldatakse ainult keskkonnahoidlike sõidukite direktiivi alusel).

Põhjendamatult madala maksumusega pakkumused

- Teatavatel juhtudel võib väga madala maksumusega pakumuse eirata keskkonnaalaseid kohustusi (nt jäätmete nõuetekohast käitlemist).
- Selliseid pakumusi tuleb uurida, et teha kindlaks madala maksumuse põhjus ja kontrollida, kas need vastavad kõigile õigusnõuetele.
- Pakkujatele tuleb anda võimalus oma hinnakujundust selgitada.

Tehniline kirjeldus või hankelepingu sõlmimise kriteeriumid

KHRI korral ühendatakse sageli tehnilised kirjeldused ja hankelepingu sõlmimise kriteeriumid keskkonnategevuse tulemuslikkuse eesmärgil. Tähtis on nende ülesandeid eristada.

Tehniline kirjeldus

- Võib olla funktsionaalne või põhineda standarditel
- Ei saa kõrvale lükata, kui alternatiivid ei ole lubatud
- Parim, et tagada kõigi pakkumuste vastavus keskkonnaalastele miinimumnõuetele

Hankelepingu sõlmimise kriteeriumid

- Võivad käsitleda erinevaid keskkonnategureid
- Parema tulemuslikkuse eest antakse plusspunkte
- Parim, et ergutada turgu säästvamaid lahendusi pakkuma

Näidisjuhtum – lepingupartneri valik

- Milliste kriteeriumite alusel võiks pakkujate seast valida lepingupartneri?
- Kas ja kuidas võiks hinnapakumises nõuda kogu olelusringi kulude väljatoomist?
- Milliseid aspekte, millise kaaluga võiks lisaks hinnale arvestada?

KHRI lepingu täitmise klauslid

- KHRI kohustuste järgimise tagamiseks on tähtis näha ette kindlad tingimused lepingu täitmisele.
- Need peavad olema seotud lepingu esemega ning nendest tuleb teatada ette hanketeates ja pakkumiskutse dokumentides.
- Võib paluda, et pakkujad kinnitaksid hankemenetluse käigus nõustumist nende tingimustega.

Lepingu täitmise klauslite kindlaksmääramine

KHRI lepingu klauslid peaksid olema omased konkreetse hanke tingimustele, mitte universaalsed.

Näited

Asjade hankeleping – pakendi liik ja tarnija kohustus see ringlusse võtta või korduvkasutada; tarnete sagedus, tarnetel kasutatava veoki liik

Teenuse osutamise leping – töötajate koolitamine lepingu keskkonnaaspektides; keskkonnamõjude järelevalve ja aruandlus; keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamine

Ehitustööde hankeleping – jäätmete, energia ja vee haldamine ehitusplatsil; kolmanda isiku sertifikaat hoonetele või rajatistele

Lepingu täitmise klauslite jõustamine

- KHRI lepingu klauslid peavad alati sisaldama järgmist:
  - **mida** on vaja teha;
  - **kes** peab seda tegema;
  - **kuidas** toimub järelevalve.
- Teatavatel juhtudel võib olla asjakohane kolmanda isiku audit/järelevalve/sertifitseerimine.
- KHRI nõuete täitmise lisamotivatsiooniks võib lisada stiimuleid ja/või karistusi.

Näidisjuhtum – lepingu tingimused?

- Millised oleksid kõige olulisemad keskkonnahoiu alased lepingu täitmise tingimused?
- Kuidas oleks võimalik neid tingimusi jõustada?

Mooduli 3 kokkuvõte

- KHRI on reguleeritud ELi hankedirektiivide, aluslepingu põhimõtete, pretsedendiõiguse ja siseriikliku õigusega.
- Kohaldada tuleb **võrdset kohtlemist, läbipaistvust, proportsionaalsust ja vastastikust tunnustamist.**
- 2014. aasta hankedirektiivid lubavad KHRI rakendamist kogu hankemenetluse jooksul.
- **Lepingu esemega seose nõue** piirab seda, mida pakkujatel saab nõuda.
- KHRI saab rakendada kõigis **viies menetluses.**

Mooduli 3 kokkuvõte (järg)

- Pakkujate **kõrvaldamine ja valik** võivad sisaldada keskkonnaaspekte.
- Tehnilistes kirjeldustes saab esitada keskkonnavalaseid miinimumnõudeid, sh viidata kolmanda isiku **märgistele**.
- Hankelepingu sõlmimise kriteeriumide abil hinnatakse, kas täitmisel ületati miinimumnõudeid, need võivad sisaldada **olelusringi kulude arvestamist**.
- Lepingu täitmise klauslid peaksid jõustama KHRI kohustusi ja need peaksid olema igale lepingule omased.

Lisasuunised

Keskkonnahoidlik ostmine
(3. väljaanne, 2016)

ELi KHRI kriteeriumid

Heade tavade näited

Ringhangete juhend (2017)

KHRI tugiteenus

KHRI teemal abi
saamiseks võtke
ühendust ELi
tasuta

tugiteenusega

Euroopa Komisjoni jaoks töötas vahendipaketi välja ICLEI – kohalikud omavalitsused keskkonnasäästvuse teenistuses

Mooduli autor: Riigihangete analüüs

Omanik, toimetaja: Euroopa Komisjon, keskkonna peadirektoraat, 2019

Fotod: Pixabay.com, Creative Commonsi CCO litsentsi alusel

Vastutuse välistamine: käesolev vahendipakett on komisjoni talituste suunav dokument ja seda ei saa kuidagi sellele institutsioonile siduvaks pidada. Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas dokumendis oleva teabe võimaliku kasutamise eest.